

Text și imagine în manualele școlare

Sușține cultura
în educație

12 octombrie 2017
Muzeul Național al Hărților și Cărții
Vechi
București

Invitate
DINU DUMBRĂVICIAN
ROXANA JELER
ANA MARIA
ȘTEFAN Moderator
DESPINA HASEGAN

„Manualele pentru copii ar trebui să se adreseze mai clar unui singur grup țintă, adaptând imaginea și textul la vârsta copilului. Didactic vorbind, manualul este un instrument al elevului. Ar trebui să primeze elevul în conceperea sa.”

Competiția Cele Mai Frumoase Cărți din România (CMFC) dezvoltă de la an la an o cultură a dezbaterii despre calitatea producțiilor editoriale, educând publicul și implicând producătorii în discuții cu sens despre raportul dintre conținut, formă și publicul-țintă cărui i se adresează cartea, adecvarea designului la tema cărții - criteriul de bază al procesului de evaluare.

Care sunt formulele de colaborare dintre ilustrator, grafician și autorii textelor și cum se pregătește un manual bun pentru copii și pentru profesori, dincolo de logica prețului și a competiției pentru acreditarea sa de către minister. Cum pot părinții și profesorii să recunoască un manual bun?

Despre vorbitori

Dinu Dumbrăvician a absolvit secția de Design din cadrul Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”. Din 1990 predă la Universitatea Națională de Arte din București, la catedra Design, iar din 2009 este coordonatorul departamentului. Din 2003 este co-fondator și asociat al s.c. Faber Studio s.r.l., un mic studio care se îndeletnicește, printre altele, cu designul grafic.. Majoritatea lucrărilor de design realizate de către Faber Studio aparțin domeniului editorial - cărți, reviste, cataloage. Într-o mai mică măsură realizează și identități vizuale sau design pentru standuri de expoziții. În 2016, a făcut parte din juriul concursului Cele Mai Frumoase Cărți.

Roxana Jeler a făcut Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației din Cluj, specializarea Pedagogie - Litere, și, din 2003, se ocupă constant de editarea de carte școlară, fiind câțiva ani director editorial la Editura Paralela 45, iar în prezent redactor-sef la Editura Art Educational. A făcut parte din prima generație de editori din România care a realizat manuale digitale și a participat cu succes, alături de echipa ei redacțională, la toate licitațiile de manuale care s-au desfășurat în ultimii ani, atât pentru ciclul primar, cât și pentru gimnaziu. Este coautoarea unui manual de limba și literatura română pentru clasa a IV-a. În 2016, a făcut parte din juriul concursului Cele Mai Frumoase Cărți.

Ana Maria Ștefan: Am crescut într-un loc liniștit din apropierea Bucureștiului, numit Moara Domnească. Desenez de când eram la grădiniță, iar la întrebarea ce vrei să te faci când o să fii mare, răspundeam: dentist. Asta pentru că era cool ca unui copil să nu-i fie frică de dentist. Îmi plăcea să desenez și asta îmi doream să fac și când o să fiu mare, numai că nu o spuneam încă cu voce tare. Familia m-a susținut. Am terminat grafica la Tonitza, apoi grafica la UnArte și masterul în Graphic design. Aici a apărut Abecedarul. Am vrut să fac ceva util și frumos.

Raportul dintre text și imagine în manualele școlare este diferită față de cel dintr-o carte obișnuită, fiind nevoit să țină cont de specificul subtemei, de domeniul pe care-l prezintă, răspunzând la cerințe și obligații legate de conținutul informațional. Diferența dintre un manual și o carte obișnuită este că manualul are un rol didactic; grafica, ilustrația, hârtia, se supun aceluiași rigori ca la orice carte. Câteva criterii ideale, de bun simț și practice care ar putea să ghideze realizarea de manuale ar fi: să prezinte lucrurile cât mai clar, într-o modalitate cât mai limpede de prezentare, fără divagații inutile. Să fie conceput într-un mod plăcut, atrăgător, cu o armonie între elementele folosite, nu să se lupte între ele care strigă mai tare (chenare, culori, sublinieri). Accesibil, ușor, intuitiv, regulile de parcurgere nu cer un instructaj suplimentar.

Extrem de utilă ar fi și definirea publicului țintă: este menit copiilor, părinților sau profesorilor? Pentru profesori există materiale auxiliare în plus, gândite și adaptate pentru rolul acestora. Manualele pentru copii ar trebui să se adreseze mai clar unui singur grup țintă, adaptând imaginea și textul la vârsta copilului. Didactic vorbind, manualul este un instrument al elevului. Ar trebui să primeze elevul în conceperea sa.

Un manual școlar trebuie să formeze valori și atitudini, să provoace, să surprindă, să transmită un mesaj - lucruri pe care manualele românești tind să le rateze sistematic. Manualele ar trebui să folosească un limbaj normal, să fie plăcute elevului în procesul de învățare și să fie gândite pentru a ajunge pe toate băncile, indiferent de profilul social sau cultural al elevilor.

În Franța nu există manuale școlare, Ministerul nu impune folosirea unei anumite ediții și nu există Abecedarul ca manual școlar; literele se învață prin metode poetice, creative, amuzante, ca profesorul să alege ce carte dorește și să o folosească la clasă, învățătorul pornind de la

preferințele copiilor, de la scopurile creative pe care le are și de la încurajarea lucrului în echipă. Pentru o mai bună funcționare a sistemului de evaluare a manualelor propuse, elementele obligatorii ar trebui să fie mai puține, să se acorde mai multă libertate autorilor în așa fel încât criteriul atingerii competențelor din programă să nu devină un criteriu sufocant pentru carte. Criteriul didactic să nu fie singurul care primează când e vorba de text și ilustrație. Să dăm libertate autorilor să propună texte actuale, adaptate vârstei copiilor, și ilustratorilor mână liberă să imagineze și alte forme decât cele clasice, realiste. Evaluatorii să nu se aștepte să vadă în propunerile de manuale primite aceleași fonturi, așezare, machetare pe care le-au văzut în cărțile cu care au crescut. Și editorii își doresc evitarea politizării excesive a acestui domeniu, căutând o viziune coerentă pe termen lung a Ministerului după care să se poată ghida.

*Proiectul cultural **Parteneri educreativi 2017** este cofinanțat de Administrația Fondului Cultural Național. Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.*

*Proiectul **București educreativ** este finanțat de Primăria Municipiului București prin Programul București Oraș Participativ al ARCUB și își propune să pună capitala pe harta centrelor culturale cu cele mai variate oferte de integrare a artei într-un context educațional care stimulează creativitatea și inventivitatea copiilor și tinerilor și care promovează interesul pentru valorile locale prin întâlniri directe cu artiștii și creațiile acestora.*

*Platforma **Sușține cultura în educație** își propune să susțină realizarea unor programe culturale cu o dimensiune educațională în România prin dezvoltarea unei rețele de profesioniști și organizații și a unor resurse despre practici și politici publice în domeniu.*

Această operă este pusă la dispoziție sub Licența Creative Commons Atribuire-Neocomercial-Distribuire în Condiții Identice 4.0
International .

Toate informațiile provin din prezentările invitaților sau sunt sinteze ale informațiilor de pe site-urile resurselor recomandate. Mai multe informații: www.culturaineducatie.ro și contact@culturaineducatie.ro.